

VNG verkenning Ruimte voor werken en ondernemen

Gesprek over gemeentelijke inzet ruimtelijke
economie vanuit Bestuurlijk Netwerk Economie

Jan Goijaarts, BNE en VNG commissie voor dienstverlening
Frank den Brok, BNE en VNG commissie EKEM

1 december 2023, Utrecht

Agenda

- Introductie
- Toelichting op het proces VNG verkenning Ruimte voor werken en ondernemen
- Terugkoppeling eerste blik
- Ter bespreking: belangrijkste opgaven voor ons als gemeenten
- Ter bespreking: randvoorwaarden en wat hebben wij nodig van Rijk en provincies
- Vervolg

VNG bestuurlijk netwerk economie

Jan Goijaarts, gemeente Meierijstad
Frank den Brok, gemeente Oss
Yvonne Salvino, gemeente Sittard-Geleen
Marinus Biemans, gemeente Deurne
Melissa Oosterbroek, gemeente Haarlem
Arjan Kampman, gemeente Enschede
Marianne Poelman, gemeente Súdwest-Fryslân
Roelf Toppinga, gemeente het Hogeland
Carol van Eerd, gemeente Rheden
Frank van Kuppeveld, gemeente Pijnacker-Nootdorp
Maaïke Veeningen, gemeente Almere
Carine Bloemhoff, gemeente Groningen
Harry Scholten, gemeente Hof van Twente
Jeroen Joon, gemeente Harderwijk

VNG verkenning naar de ruimte voor economie

Achtergrond

- Ruimte voor werken en ondernemen lange tijd weinig aandacht gekregen
 - Aandacht, geld en ruimte ging in meerdere mate naar woningbouw
 - Bedrijventerreinen zijn beleidsmatige ‘blinde vlek’ geweest
 - Binnenstedelijke economie en leefbaarheid kwam door corona onder de aandacht
- Fysieke ruimte knelt nu al, en gaat dat nog meer doen in de toekomst
- Kritiek op grootschalige ruimtevragers (distributiecentra, hyperscale datacenters) laat zien: we moeten bewuster sturen op ruimte voor bedrijven
- ‘Elke regio telt!’ brengt aandacht naar regionale (verdeling van) economische ontwikkeling

Proces VNG verkenning Ruimte voor werken

- Diverse ontwikkelingen en programma's bij het Rijk, waaronder:
 - Ruimtelijk economische verkenning & visie (REV) (Ministerie van EZK)
 - Programma Ruimte voor economie (Ministerie van EZK)
 - Nota Ruimte (Ministerie van BZK)
 - Programma Grip op grootschalige bedrijfsvestigingen (Grip)
- Instelling van breder Bestuurlijk Overleg Ruimtelijke Economie (BO RE).
- Input en deelname van gemeenten gewenst in deze processen.
 - Mogelijkheid om behoeften en randvoorwaarden bij het Rijk onder de aandacht te brengen.
- Daarvoor opstellen *position paper* met gemeentelijke inzet op ruimte voor werken.
- VNG wil ook gemeenten ondersteunen bij de knelpunten die zij ervaren
 - Bijv. kennis en ervaringen uitwisselen, handreiking, etc. Nader te bespreken.

Deze bijeenkomst

- Collega's meenemen in proces van Bestuurlijk Netwerk Economie
- Gesprek over welke opgaven we van elkaar herkennen en welke oplossingen we zien
- Gelegenheid om aandachtspunten mee te geven voor VNG inzet op ruimte voor werken
 - *Wat verwachten we van gemeentelijke inzet; wat moet hier absoluut wel of niet in staan?*
 - *Wat organiseren we als gemeenten, en wat hebben we nodig van Rijk en provincies?*
 - *Welke impact willen we hebben met deze inzet, en hoe bereiken we die het beste?*

Context van de opgave

- Ruimte voor werken en ondernemen staat (weer) op de agenda
- Ruimte is nu al beperkende factor voor economie aan het worden: om autonome groei te faciliteren, én om ruimte te maken voor transitie
 - 1400-2000 hectare ruimtevraag verwacht voor grootschalige bedrijventerreinen.
 - PBL: ruimte reserveren nodig voor circulaire transitie.
 - Cra: bewuster sturen op logistiek, durf 'nee' te zeggen.
 - Meer aandacht voor 'juiste bedrijf op juiste plek' (logistiek, milieuruimte, etc).
- Rli: aandacht nodig voor bedrijventerreinen: verduurzamen, herstructureren, organisatie.
- 'Werken' heeft in veel gemeenten te maken met de dominantie van 'wonen'; zeker binnenstedelijke bedrijfsruimte.
- maar belangrijk om werken, wonen, mobiliteit etc. in samenhang te benaderen.

Context van de opgave

- Beweging van sturen op kwantiteit naar sturen op kwaliteit en regionale meerwaarde
 - Van 'ja, mits' naar 'nee, tenzij'.
- Gemeenten geven verschillend invulling aan die beweging;
 - Sommige stellen ruimtelijk-economische visie op.
 - Andere geven meer ruimte aan autonome ontwikkelingen.
- Gemeenten centrale partner in sturen op ruimte voor werken en ondernemen
 - Maar rolverdeling tussen gemeenten en provincie nog niet uitgekristalliseerd.
 - Opgaven verschillen tussen (typen) gemeenten (groot/klein; stedelijk/landelijk).
- Ruimte voor werken is altijd een *regionale* opgave die regionale samenwerking vraagt.
- Gemeenten ervaren belemmeringen bij sturen (zie vervolg).
 - Ook een organisatorisch vraagstuk: behoefte aan capaciteit en kennis.

Doel VNG verkenning Ruimte voor werken & ondernemen

GROOTSTE OPGAVEN

Wat mag volgens ons niet ontbreken in de VNG inzet?

RANDVOORWAARDEN ROL GEMEENTEN

Wat hebben we nodig om onze rol goed te vervullen?

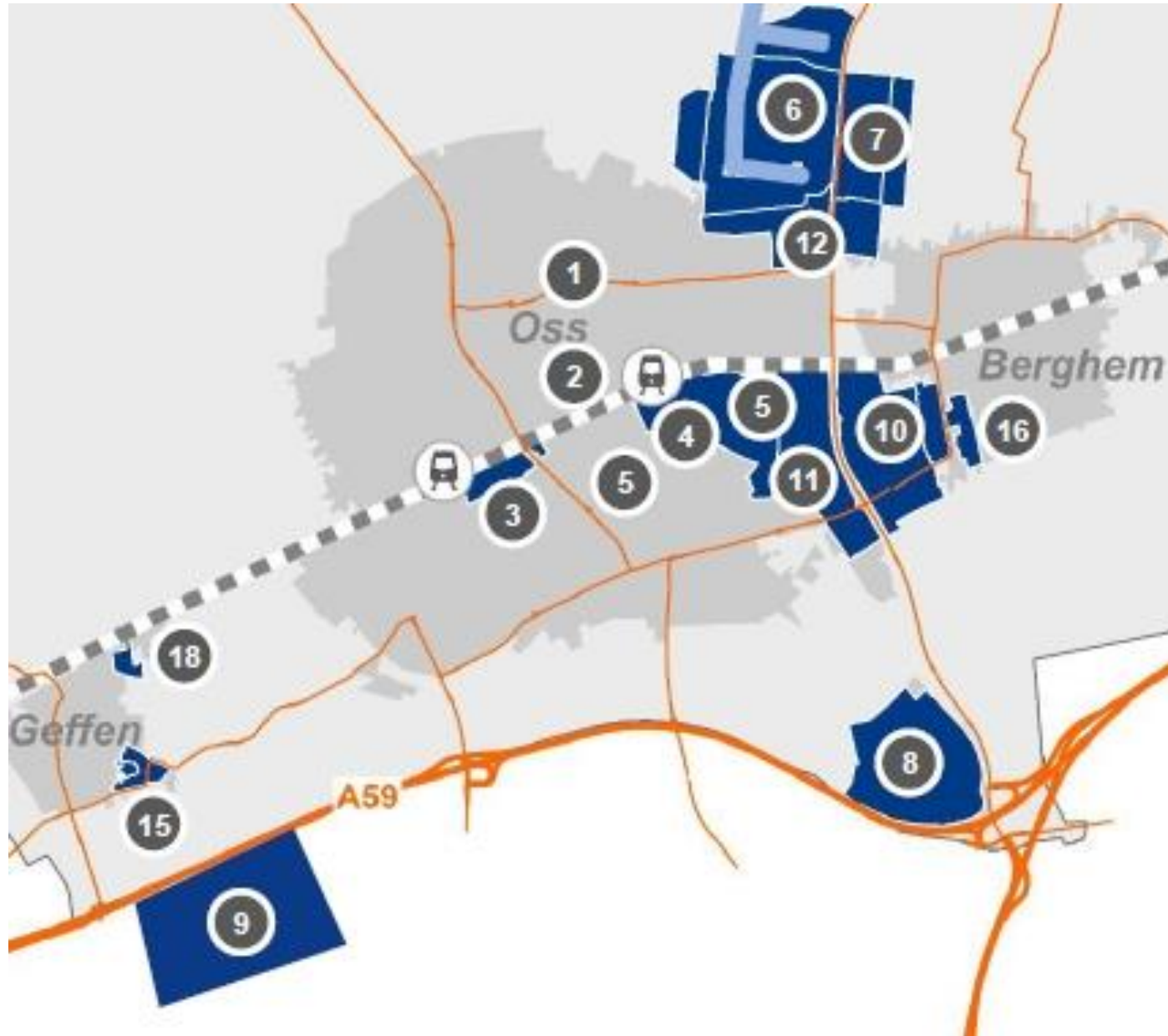
BENODIGDE RANDVOORWAARDEN

Wat hebben we nodig van het rijk en provincies?

Belangrijkste opgaven voor gemeenten

Wat zijn de opgaven die we onder de aandacht willen brengen (het 'wat')

1. Keuzes maken bij nieuwe ruimtevragen
 - Sturen op kwaliteit (welke criteria spelen welke rol; sturen op regionale meerwaarde)
 - Ruimte reserveren voor toekomstige ontwikkelingen (circulaire economie, digitalisering, etc?)
 - Omgaan met NIMBY's
2. Herstructureren en ruimte beter benutten
 - Integraal kijken naar werklocaties i.s.m. energiesysteem, mobiliteit, wonen, water & bodem, etc.
3. Binnenstedelijk ruimte voor werken bewaren en ontwikkelen
 - Omgaan met beleidsdruk van woningbouw en hoge grondprijzen
4. Beter benutten van bedrijventerreinen
 - Verdichten, herstructureren, verduurzamen
5. Sturen en ondersteunen bij verduurzaming bedrijven
 - Omgaan met netcongestie
6. Werken aan versterking regio's (*Elke regio telt*)
 - Sturen op ruimte vanuit regionale (ruimtelijk-economische) profielen

Belangrijkste opgaven voor gemeenten

Wat zijn de opgaven die we onder de aandacht willen brengen (het 'wat')

1. Keuzes maken bij nieuwe ruimtevragen
 - Sturen op kwaliteit (welke criteria spelen welke rol; sturen op regionale meerwaarde)
 - Ruimte reserveren voor toekomstige ontwikkelingen (circulaire economie, digitalisering, etc?)
 - Omgaan met NIMBY's
2. Herstructureren en ruimte beter benutten
 - Integraal kijken naar werklocaties i.s.m. energiesysteem, mobiliteit, wonen, water & bodem, etc.
3. Binnenstedelijk ruimte voor werken bewaren en ontwikkelen
 - Omgaan met beleidsdruk van woningbouw en hoge grondprijzen
4. Beter benutten van bedrijventerreinen
 - Verdichten, herstructureren, verduurzamen
5. Sturen en ondersteunen bij verduurzaming bedrijven
 - Omgaan met netcongestie
6. Werken aan versterking regio's (*Elke regio telt*)
 - Sturen op ruimte vanuit regionale (ruimtelijk-economische) profielen

Herkennen we deze opgaven?

Wat is de grootste opgave in jouw gemeente?

Randvoorwaarden rol gemeenten

Wat hebben we als gemeenten hiervoor nodig (het 'hoe')

1. Inzet van juridisch instrumentarium
2. Grondbeleid en financiering als sturingsmiddelen
 - Grondbeleid: sturen vanuit gronduitgifte; mogelijkheden om grondpositie te versterken?
 - Financiering: bekostiging onrendabele toppen, kosten van herstructurering (planschade e.d.)
3. Organisatie en capaciteit van gemeente
 - Ook (regionale) uitvoeringsorganisaties als regionale ontwikkelmaatschappijen (ROM's)
4. Inrichting regionale en interbestuurlijke samenwerking
 - Regionaal samenwerken, bijv. één loket; gezamenlijke gebiedsontwikkeling, etc.
 - Bovenregionaal afstemmen over verdeling, bijv. NIMBY-bedrijven
5. Rekening houden met impact Omgevingswet
6. Kennis en informatie
 - Zicht op ontwikkeling ruimtevrage; ontwikkeling economie

Benodigde randvoorwaarden

Waar zouden we als gemeenten mee geholpen zijn vanuit het Rijk & provincies?

Richtinggevende keuzes economie

- Samenwerking in regionale economische visies
- Landelijke kaders RO en visie op economie

Financiële armslag

- Herstructureringsfonds
- Kosten onrendabele toppen gebiedsontwikkeling

Sturen op nieuwe ruimtevragen

- Afspraken over afwegingskader voor kwalitatieve sturing
- Afspraken over omgang met bovenregionale verdeling / NIMBY

Interbestuurlijke samenwerking

- Inrichting regionale samenwerkingsverbanden
- Deelname Rijk aan regio's, bijv. langs lijnen van City Deals
- Afstemmen van beleidskeuzes op regionale economische profielen

Organisatorische capaciteit

- Uitvoeringskosten van gemeentelijke rol

Ontwikkelen juridisch instrumentarium

- Organisatievorming bedrijventerreinen
 - Grondbank?
- Versnellen juridische procedures

Hoe vullen we deze randvoorwaarden in?

- Wat zijn de grootste knelpunten / belangrijkste randvoorwaarden in jouw gemeente?
- Wat willen we zelf organiseren als gemeenten?
 - Wat hebben we als gemeenten te bieden?
 - Welke rol kan de VNG spelen in ondersteuning van gemeenten?
- Wat hebben we *ten minste* nodig van het Rijk of provincies?

Vervolgproces VNG verkenning

- VNG verkenning in december '23 – februari '24
- Bespreking in VNG commissies EKEM (economie, klimaat, energie, milieu) en RWM (ruimte, wonen, mobiliteit) en het bestuurlijk netwerk economie
- Werken toe naar VNG position paper ruimtelijke economie voorjaar 2024
- EZK en BZK verwachten Q1-Q2 2024 te komen met eerste versies van Ruimtelijk-economische verkenning en Nota Ruimte
- Betrokken blijven? Input en ideeën geven? Graag!
- Mail naar: economie@vng.nl